

MAANDELIJKSE PRIESTERCONFERENTIES IN HET BISDOM IEPER

Het handschrift *S 24bis* berustend op het archief van het Bisschoppelijk Seminarie te Brugge bevat een tot nog toe niet nader beschreven, naar onze mening zeldzaam, exemplaar van een register met statuten en verslagen van de bijeenkomsten van een vrij vroege maandelijkse priesterconferentie uit het toenmalige bisdom Ieper.

Tegenwoordig zijn de maandelijkse priesterconferenties of bijeenkomsten van een beperkte groep pastoors van naburige parochies, naast deze voor onderpastoors of andere priesters in de zielzorg, een van de meest vanzelfsprekende en ook wel invloedrijke instellingen van een bisdom. Ze spelen in het beleid van een bisdom een behulpzame rol voor de voortgezette vorming van de clerus met een zekere soepele eenvormigheid, bieden een vaste gelegenheid tot wederzijdse informatie aan de basis en zijn een uitstekend middel tot menselijk contact en collegialiteit. Deze instelling bestaat reeds lang. In de eerste diocesane statuten (1838) waarmee Mgr. Boussen na de heroprichting van het huidige bisdom Brugge een juridisch kader voor beleid en zielzorg uitwerkte, wordt reeds een volledige *titulus* aan de organisatie van de *conferentiae ecclesiasticae* gewijd ¹. De bisschop wijst er op dat een reeds lange ervaring bewezen had hoe nuttig ze waren en regelde het zo dat elke pastoor in een beperkte groep of *classis* werd ingedeeld. Deze groep moest dan maandelijks een conferentie houden waarop samen sober werd genoennaald en telkens vragen van drievoudige aard moesten opgelost worden: over Schrift, Rubrieken (liturgie) en Theologie (geloofsleer of moraal). Deze *classis* moest zelf statuten opmaken en ter goedkeuring aan de bisschop voorleggen. Aan de onderpastoors werden dergelijke conferenties aanbevolen doch niet opgelegd. De bisschop doet het voorkomen alsof hij hiermee een sinds lang be-

1. F.R. Boussen, *Statuta dioecesis Brugensis*, p. II, tit. IX, *De conferentiis ecclesiasticis*, Brugge, F. de Pachtere, 1838, p. 110-112.

staand gebruik weer herstelt. Bij het nazoeken evenwel van precedenten konden we in de statuten noch van het oude bisdom Brugge noch van Ieper iets dergelijks vinden ². Daar wordt alleen melding gemaakt van de twee (of drie) jaarlijkse conferenties van pastoors die de aartspriester of de dekens van de kristenheid per dekenij moesten samenroepen; doch dat is beslist niet hetzelfde als de maandelijkse conferenties.

Document *S 24bis* echter geeft wel degelijk de statuten en verslagen van een aantal vergaderingen van een maandelijke priesterconferentie voor pastoors uit de jaren 1730-32; het verdient naar ons oordeel daarom meer bekendheid.

De groei van deze conferentie kan men uit de gegevens van het verslagboek opmaken. Ze kwam tot stand niet op advies van hogerhand maar op initiatief van een paar pastoors uit de dekenij Sint-Winoksbergen in het toenmalige bisdom Ieper. Het plan rijpte tijdens een eerste vergadering op 13 december 1730 in de pastorie van Wormhout met de plaatselijke pastoor Alexander Van de Walle, pastoor Verschelle van Ekelsbeke en pastoor David van Quadypre. Ze bespraken in onderling overleg nut en noodzaak van dergelijke conferenties ter bekwamer uitoefening van hun taak en tot beter vrijwaring van hun pastoorsrechten tegen leken, onderpastoors of anderen; ze maakten een eerste schets van statuten. Bij een eerstvolgende bijeenkomst te Quadypre op 17 januari 1731 stelden ze de statuten op punt en gingen ze voorleggen aan de deken van Sint-Winoksbergen die ze vol lof goedkeurde. Geleidelijk breidde deze kern zich uit tot hij op 4 april 1731 ook nog de pastoors van Wyldre, Socx en Herzeele omvatte; bij die gelegenheid ondertekenden alle nieuwe leden de statuten, die op 7 maart naar aanleiding van de toetreding van de pastoor van Wyldre nog eens gepreciseerd waren geworden. Tenslotte werd tijdens de negende conferentie van 13 augustus 1731 de dienstdoende verslaggever, pastoor van de Walle, officieel en eenstemmig tot *actuarius* of secretaris aangesteld.

Pastoor van de Walle (1680-1761), licentiaat in de theologie van Douai na de orde der Jezuïeten verlaten te hebben,

2. *Statuta in synodis episcopatus Yprensis et decreta per Reverendissimos Dominos Episcopos ejusdem reimpressa*, Antwerpen, 1673; F. De Wavrans, *Instructio Pastoralis...* 7 jan. 1768, Ieper, 1768.

was een geleerd, onderlegd en op zijn rechten gesteld pastoor³. Hij zal wel de spil geweest zijn bij de stichting en het functioneren van deze conferentie. Waar haalden deze pastoors hun *inspiratie*? Het verslag van de vergadering van 7 maart 1731 schrijft uitdrukkelijk dat veel werd overgenomen uit het *Jus ecclesiasticum universum*, deel I, p. 38 en 40, van de Leuvense canonist Zeger Van Espen. In de uitgave van diens *Opera Omnia*, Leuven, 1721, wordt op deze bladzijden inderdaad gehandeld over de taak van de dekens en over de bijeenkomsten van de pastoors en worden de in de statuten geciteerde teksten van bisschop Riculf van Soissons, van de Naamse synode van 1659 en de daar vermelde synoden van Mechelen, Kamerijk en Ieper effectief en alleen deze aangehaald. Litteraire afhankelijkheid van dat werk is dus onloochenbaar. Belangrijker evenwel lijkt ons nog in deze dekenij de invloed van het gebruik in Frankrijk dat nog vrij recent in het aangrenzende bisdom Sint-Omaars werd ingevoerd. De eerste Franse bisschop van dat diocees, Mgr. de la Baume, had op 20 november en uitvoeriger nog op 4 december 1681 voorschriften desbetreffend uitgevaardigd. Elke conferentiegroep bestond daar uit al de pastoors van de dekenij, die met uitzondering van de vier wintermaanden, om de maand bij een andere pastoor bijeenkwamen. Daartoe had de bisschop de dekanale indeling gewijzigd: de dekenijen werden kleiner en talrijker⁴. Bisschop L.-A. de Valbelle had daar in 1685 en 1695 nog nadere preciseringen aan toegevoegd⁵. Door deze conferenties uit het naburige bisdom wordt het initiatief van de pastoors van het bisdom Ieper heel wat begrijpelijker en minder origineel.

De statuten geven duidelijk de bedoeling van de maandelijkse conferenties weer. Zij bestaan exclusief uit pastoors en staan ook uitdrukkelijk in hun dienst. Geen andere seculie-

3. Over pastoor A. van de Walle en zijn familie zie vooral Ch. van Renynghe de Voxvrie, *Histoire d'une famille patricienne. Les van de Walle de la Châtellenie de Cassel, Tablettes de Flandre*, dl. II, Brugge, 1949, p. 249-287; dl. III, Brugge, 1950, p. 238-289 (vooral 246-289); dl. IV, Brugge, 1951, p. 132-200; dl. V, Brugge, 1953, p. 183-248.

4. O. Bled, *Les évêques de Saint-Omer depuis de chute de Thérouanne 1619-1708*, Saint-Omer, 1910, p. 353-359, 374, 548-552.

5. Id., o.c., p. 390-92, 514-516, 552-554.

ren noch reguleren worden toegelaten. De besproken onderwerpen zijn van practisch-pastorele aard met een uitgesproken juridische inslag; ook de aangehaalde literatuur wijst in deze richting. Men zou de pastoors echter onrecht aandoen als men al te sterk het exclusief karakter zou beklemtonen: ze zijn zeker gevoelig voor hun eigen taak, voorrechten en belangen maar hielden er toch aan hun opzet aan de overheid kenbaar te maken, zowel aan deken als aan bisschop. Op de negende conferentie van 13 augustus 1731, waarop van de Walle tot verslaggever werd benoemd, deelde deze zijn vijf collega's mee dat hij weldra naar Ieper zou reizen om afscheid te nemen van bisschop De Smet die naar Gent was gepromoveerd. Zij vroegen hem aan de bisschop en zijn vicarissen verslag uit te brengen over de conferenties. Op de eerstvolgende conferentie van 4 september brengt pastoor van de Walle relaas van zijn reis. Hij had eerst een onderhoud gehad met vicaris-generaal L. De Schodt die het opzet zozeer loofde dat hij de wens uitsprak dat alle pastoors dergelijke conferenties zouden houden. Bij de bisschop kreeg hij evenveel waardering, werd aan tafel uitgenodigd en deze bracht zelfs tweemaal een heildronk uit op de conferenties.

Het verslagboek eindigt met het verslag van de conferentie van 2 april 1732. Wellicht was het verslagboek vol geschreven. Uit de voorhanden gegevens is het voorlopig niet mogelijk uit te maken hoe lang de conferenties bleven functioneren; evenmin trouwens of het initiatief ook elders navolging vond. In elk geval bestaat er geen enkele aanwijzing dat in het bisdom Ieper dergelijke conferenties door de bisschoppen of andere gezagvolle instanties werden voorgeschreven; wij kwamen tot nog toe ook niets op het spoor dat op een ruimere verspreiding van het genomen initiatief zou kunnen wijzen. Of het ter plaatse na de laatste conferentie van 1732 verder doorging mogen wij uit de laatste conferentie vermoeden. Daar immers wordt het onderwerp voor de volgende nog aangegeven en dat lag zeker in de lijn van de toch kort vooraf opgemaakte statuten. Toch zijn er geen stellige bewijzen voor.

Uit de hierna uitgegeven statuten zal blijken hoe ernstig en grondig deze groep pastoors zijn bijeenkomsten opvatte en voorbereidde, welke hooggestemde en veelzijdige resul-

taten ze ervan verhoopten en hoe wijs en bekommerd ze waren om de vergadertechniek efficiënt en menselijk vast te leggen.

P. DECLERCK

I

Statuten van de maandelijke priesterconferentie

Conferentiae pastorales in decanatu Bergensi dioecesis Yprensis inchoatae Wormouti anno 1730 et proseguendae deinceps singulis mensibus juxta normam infrascriptam.

Praeliminaria

Plerique pastores non parva sane incommoda sibi oriri sentiunt quod numquam simul convenient sermones inter se et consilia collaturi super officio pastorali. Hujusmodi pastorum congregationes et conferentias non tantum licitas et utiles sed et necessarias et praeceptas esse a synodis Belgii nostri patet ex Mechliniensi, Cameracensi, Iprensi ac praesertim Namurcensi synodo habita anno 1659 in qua legitur statutum «ubicumque hactenus pastores non sunt redacti in classes qui singulis mensibus statuendo die et hora convenient ibique tractent de promovenda pietate in Deum, zelo animarum et scientia pastoribus nessessaria, fiat quantocius ubi per temporum difficultates armorumque strepitus licebit». Idque conforme est antiquae ecclesiae praxi quandoquidem saeculo nono inter constitutiones Riculphi, Suessionensis episcopi, capite 20 sic legitur «Rationi quoque proximum est ut unoquoque mense statuta die id est calendis cujusvis mensis per singulas decanias presbiteri simul convenient et de his quae in eorum parochiis accidunt, sermonem habeant, nimirum ut dubitantibus bene consulant in Domino et in eodem spiritu omnes recta sapiant». Quod quam laudabiliter, utiliter et fructuose in regno Galliae a multo tempore atque etiam nunc in dioecesi Audomarensi introductum et usque in hunc diem a pastoribus practicatum sit, abunde liquet.

[*Oprichting*]

Nos igitur tam salutaribus institutis inhaerentes et pastoralis officio intendentes, vicinorum pastorum exemplo edocti, ste fructus et commodi inde nascituri accensi, re mature saepiusque perpensa, infrascripti pastores Wormouti mense decembri anno 1730 in Domino

congregati judicavimus hoc tempore prorsus necessarium esse ut vicissim singulis mensibus die prima feriata conveniamus in unam aliquam pastorem domum, ibidemque tum pro communi ecclesiae et pastorum bono juxta sacros canones super officio nostro pastoralis tamquam praelati minores pro jure nostro consilia conferamus, ut hoc pacto quantum in nobis est, hae conferentiae nostrae aliquatenus vicem suppleant congregationum archipresbiterorum quas quotannis variae synodi celebrari frustra optant et mandant. Itaque ut tam pium, tam utile, tam necessarium propositum pie, modeste, pacifice et constanter exsequamur et pastoralis zelo unanimiter deinceps aspirante Spiritu Sancto prosequamur, visum est in Domino congregationi conferentiisque nostris certum modum ponere normamque aliquam praescribere ab omnibus deinceps nobis associandis inviolabiliter observandam.

[*Fundamentele ingesteldheid*]

Quia Dominus Jesus Christus pastor aeternus dixit «ubi duo vel tres in nomine meo congregati sunt, ibi ego sum in medio eorum» idcirco exordium cujusque conferentiae fiet in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, dicto hymno *Veni Creator Spiritus* cum collecta *Deus qui corda fidelium* etc. juxta ritum synodaliū congregationum; finientur autem singulae conferentiae modeste ab omnibus acclamando «Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Amen». Ut autem pax Domini sit semper nobiscum et Spiritus Sanctus consiliis nostris et fructibus inde proventuris benignus aspiret, pacem et concordiam perfectam congregati inter se pastores servare et firmare sollicite studebunt, certi omnino quod concordia res parvae crescant, discordia vero maxima, quaeque dilabantur et evanescent. Porro quia humilitas fundamentum et basis est, charitas vero vinculum omnis ecclesiasticae congregationis a S. Patribus recte nuncupatur, certum est has nostras conferentias in humilitate fundatas, charitate vero fraterna colligatas et unitas esse oportere. Quapropter domini pastores rem quampiam proposituri aut sententiam suam super quaestione proposita prolaturi apprime humilitatis et charitatis memores esse debent, ne superbia et arrogantia destruat quod in christiana humilitate fundatum est omne concilium nostrum. Absit igitur omnis contentio, absit quam maxime contumelia verbo, absit vel levissimus dictorum aut consiliorum alienorum contemptus et qui major est consilio fiat hic sicut minor in eloquio. Proinde quilibet suum loquendi tempus et ordinem observabit ne ubi fuerit multitudo congregatorum ibidem aliquando sit et confusio, tum *rogatus* modeste, breviter et pacifice dicenda proferet, omnes autem tacebunt ne

loquentem quis inepte interrumpat aut praecipitantia nimia finem dicendi indiscrete antevertat.

[*Verslagboek*]

Quoniam quod omnes tangit ab omnibus probari debet, nihil umquam novi oneris pro tota congregatione suscipietur aut statuatur quod non fuerit ab omnibus nostrae congregationis pastoribus unanimiter approbatum. Nihil autem tamquam sic ratum et firmum censebitur quod non fuerit in *acta* relatum. Ut autem pro testimonio certo et indubitato consultorum, resolutionum et actorum in conferentiis nostris mensuris decretorum instrumentum authenticum penes *registrum* nostrae congregationis permaneat et futuris temporibus nobis et successoribus nostris fidem certam faciat, ab infrascriptis confratribus unus nostrum vice omnium *actuarius* seu *notarius* eligetur ac statuatur, qui propositiones, quaestiones, resolutiones omniaque conferentiarum placita, consulta et acta memoria digna accurate in fide sacerdotis registro inscribat, qui proinde ad hoc munus electus et statutus coram omnibus in conferentia iuramentum veracitatis ac fidelitatis congregationi nostrae praestabit idque registro inscribet, consignantibus duobus confratribus hujus rei testibus; quo facto fidem apud nos certam habebunt quaecumque ab actuario in conferentiis acta, resoluta et statuta registro nostro inscripta fuerint. Pro majori tamen securitate omnium et certiore cautela veritatis, relecta sub finem singularum conferentiarum acta publice, clare et distincte pronuntiata ea quae gravamen aut onus nostrae congregationi aliquod afferre possent, duo veritatis conscii pastores testes cum actuario subsignabunt supra aut infra adnotatis ab actuario nominibus eorum qui conferentiae interfuerunt, loco item, die, mense et anno conferentiae adjectis. Absente a conferentiis actuario, senior e confratribus praesentibus supplebit vices ejus, caeteris ut supra servatis. Acta vero haec sic registrata ut fidem certam habeant ab actuario postea authenticari et obsignari debebunt, quo pateat etiam hic inter nos formam quamdam juris publici canonicam servari. Si et quando R.D. Decanus aberit a conferentiis, actuarius praesidebit, rebusque tractandis ordinem et modum praefiget, singulorum confratrum quaestiones digeret in numerum et ordinem, resolutiones, placita et consilia exquiret, vota et suffragia super rebus expensis ac deliberatis colliget ac dein conclusiones pro pluralitate aut solidiore ratione suffragantium formabit, adjecta etiam contra opinantium sentantia si solida videbitur.

[*Agenda en verwachtingen*]

In fine conferentiae cujusvis locum, diem et horam proximae securae conferentiae indicabit praeses audito prius super hoc pastorum

consilio, praelegetque materiam et quaestiones, si quae difficiliore supererunt, tunc post accuratum examen et discussionem juris melius tractandas, deliberandas et resolvendas, quarum decisioni domini confratres studere dignabuntur, ut acta conferentiarum nostrarum non minus jurisprudentiam, eruditionem theologicam et ecclesiasticam disciplinam quam pietatem sapiant. Quod ut fiat commendatur omnibus et singulis nostrae conferentiae pastoribus *primo* ut diligenter studeant juri pastorum titularium, edictis regiis, arestis parlamentorum aliorumque superiorum conciliorum jus nostrum concernentibus; *secundo* ut in scriptis proponant ac praelegant in conferentiis quae ibidem occulta detexerint nobis faventia et pluribus nostrum forte ignota ob carentiam et raritatem librorum in quibus ejusmodi jura et officia nostra continentur. Hoc pacto jus nostrum sancte tuebimur, hinc inde laesum facile reparabimus, usurpatum a saecularibus prudenter revindicabimus, servitutes varias temere nobis impositas sapienter excutiemus nosque variis dolis captos, quin et calumniis hinc inde impudenter a dyscolis oppressos in libertatem pristinam fortiter asseremus. Tum reverentiam dignitati pastorali debitam, modo non parum per adversantium malorum spirituum nocumenta imminutam et auctoritatem multis partibus infirmam evidenter conciliabimus nobis non paucam, dum cuilibet nostrum facile erit obstrepentium, nobis audaciam repimere, inanes et futes sycophantarum cavillos Patrum auctoritate redarguere, vim male intentatam legibus tum civilibus tum ecclesiasticis retundere ac propulsare a temporalibus nostris. Quin et contra per solidam juris et officii nostri scientiam ipsismet adversariis nostris veluti Sampsonis vulpeculis in detrimentum sementis nostri caudas colligatas habentibus timorem et circumspeditionem incutere pro minimo nobis erit. Hi namque omnes, dum videbunt nos nixos et munitos legibus sibi adversis in utroque foro multis modis ad confusionem refractariorum et cavillantium confirmatis et executioni mandatis saepius, silebunt, juxta ac tacebunt parochianorum nostrorum incentores iniqui vexasque pastorum his temere suggestas maturiori consilio magistratus suis scribis et curialibus, ut fas est sperare, interdicent, quando viderint ejusmodi nova et a saeculo inaudita molimina nec honori sibi nec reipublicae nec ecclesiis nostris esse emolumento aut ornamento. Tunc percipient et perspicue intelligent pastores omnes quam bonum et quam jucundum, quam utile sibi et necessarium fuerit convenire confratres in unum conferentiarum locum et ibidem sancte, fortiter ac suaviter conspirare in commune omnibus et singulis bonum in tituli pastoralis sui jure fundatum; tunc mirabitur et dilatabitur cor nostrum quando multitudo pastorum venerit in auxilium sibi, quando fortitudo male agentium reverenter

cesserit nobis, tum replebitur gaudio os nostrum et lingua nostra exultatione.

[*Naleven van de beslissingen en gebed voor overleden leden*]

Haec ut stabilia apud nos semper maneant in frequentandis menstribus conferentiis nos item stabiles esse, principiis hisce firmiter insistere et statutis tum synodaticis tum nostris constanter inhaerere oportet, a quibus numquam ne ad latum quidem unguem recedere licebit, quia quod semel placuit amplius displicere non potest, nisi forte pro ratione temporis et loci toti nostrae congregationi post maturam deliberationem unanimi consensu aliter visum fuerit. Cujus rei tunc mentionem faciet actuarius in hoc nostro conferentiarum registro. Proinde haec apud nos statuta ac decreta vim et robur quasi legis obtinebunt in perpetuum quibus contraire aut derogare nemini nostrum fas erit umquam, nisi a conferentiis ut perturbator, quod absit, excludi malit. Quocirca haec acta nostra tamquam pacta conventa, pignora certa et perpetua pacis atque concordiae monumenta nostrae congregationi erunt, et successoribus nostris, prudentiae, scientiae et zeli nostri pastoralis luculentum testimonium dabunt, quo et illi moti, tum in conferentiis, tum in sacrificiis suis memoriam nostri, si Deo placet, sedulo servabunt. Nos modo viam pidentes ejusmodi confratrum piae memoriae dicemus singuli pro defuncto congregatinis nostrae confratre tria sacra, ut pastor pastorum hunc societati Sanctorum aggregare dignetur, ubi erit in aeternum unum ovile et unus pastor.

[*Geheimhouding*]

Interim omnis conferentia nostra hic veluti in caelis sit oportet; proinde secreto sigilli probe munienda et hoc veluti sale sapientiae condienda et conservanda erit. Quod si sal evanuerit ad nihilum valet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Sic consilia et acta conferentiarum nostrarum, si missa foras et divulgata fuerint, procul dubio evanescent et vilescent, proterentur et conculcabuntur hinc inde a zoilis et momis.

Quamobrem merito in omni concilio et congregatione justorum arcanum, seu secretum camerae ut vocant, omnibus et singulis collegis impense commendatum et severe praecriptum est, quin et jramento praestito ad id servandum passim constringuntur singuli civili cuipiam collegio adsciti. Ad horum imitationem justis sane nec levibus de causis etiam inter nos secretum camerae esto. Proinde pastores singuli in congregationem et conferentias nostras admittendi in fide sacerdotis manu pectori admota promittent secretum super causis et actis, consultis et resolutionibus ibidem habitis, praesertim spe-

ciali decreto secreti seu arcani nota insignitis ac vetitis divulgari. Quod si temere quis secretum hoc violaverit, praeter notam infidelitatis et levitatis quam apud congregationem incurrerit, prima vice paterne monebitur a domino praeside de infidelitatis vitio commisso, secunda vice severius corripietur ab omnibus, et pendet statim libram magnam mittendam in thesaurum congregationis, tertia vice velut sal evanidum a nobis mittetur foras. Hinc etiam sequitur registrum conferentiarum nemini extero pandendum umquam quacumque de causa.

[*Leden, houding tegenover onderpastoors*]

Quia haec quam nos instituimus congregatio est *pastorum* et quidem districtus et territorii Bergensis tantum, nulli, nisi pastores illius albo nostro inscribentur et in congregationem admittentur quocumque praetextu. Proindeque ab ea et a nostris conferentiis non tantum saeculares et regulares presbyteri, sed et omnes sacellani, vicarii ac deservitores exclusi sunt, propterea quod supranominatae synodi de pastorum per decanias suas congregatione tantum agant earumque scopus et intentum sit ut pastores inter se de pastoralis officio tractent. Porro si quid *vicarios nostros* aliunde pangit et angit, consulant hi suos pastores, qui de his referent ad congregationem nostram quod pro gloria Dei et communi cum pastoribus bono dijudicandum videbitur. Ut autem subordinatio vicariorum ad suos pastores omnino servetur, nemo nostrum alienorum vicariorum contra proprios horum pastores patrocinium facile et incaute suscipiat. Plerumque enim vicariorum de suo pastore querela inde oritur, quod non satis meminerint vicarii ad hoc admissos ut subserviant et subsint, non ut obsint aut aequentur dominis pastoribus suis.

[*Zorg voor gemeenschappelijk welzijn en waardigheid*]

Attamen hic singuli pastores libere pendent si quos in suis aut in vicinis ecclesiis abusus aut defectus et transgressionem statutorum adverterint atque ita unanimes pro bono ecclesiae, aedificatione et salute proximi et gloria Dei conspirabunt ut episcopus ex huiusmodi conferentiis observare queat, quid pro bono communi deinceps statuendum et ordinandum fuerit. Omnes itaque pastores in Spiritu Sancto nostrae congregationi associati omnem privatum et inordinatum erga dissolutos affectum exuant et publicum ac commune bonum privato ac particulari praeferant, ut passionibus his quae hominem in diversa agitare solent liberi, unum prorsus induant Dominum nostrum Jesum Christum pastorem omnium, cujus spiritu animati, zelo et virtute accincti, publicae congregationis nostrae uti-

litati, laudi et honori studere et favere quoquo modo satagent. Et quoniam et particulari conversatione et connexione nimia cum iis secularibus qui auctoritati pastorum palim adversantur et aperte juri nostro derogant, nobis ad summum beneficium latronis sperari potest, nimirum ut cum omnes alios confratres nostros auctoritate et jurisdictione in gubernandis et administrandis rebus temporalibus disci, et quod maxime absurdum est, ecclesiae suae spoliaverint, imo et nostro juri multum derogaverint nomenque nostrum tamquam malum inde ejecerint, et ipsi quoque a corpore et congregatione sua deficientes et sejuncti, hi secularisantes et laicales pastores tandem humilientur et aequentur reliquis; idcirco cavebunt omnes ne horum adversantium dolosa familiaritate et veluti contagione inficiantur ac depraventur, sic ut secreta nostra pandant et prodant confratres suos in commune pastorum bonum conspirantes et pro virili laborantes atque ita tandem veluti traditores nobis et sibi noxii a congregatione pastoralis desciscant, et quod absit, aliquando velut apostatae ordinis sui osores, etiam maxime adversentur facti odibiles et abominabiles reliquis.

[*Houding tijdens de vergaderingen*]

Tametsi multum in pietate et humilitate confratrum nostrorum confidimus et in Spiritu sancto congregationem nostram coeptam et stabilitam omnes testemur; sperari tamen vix potest ut in omnibus nostris deliberationibus consilia, vota et suffragia nostra futura inter se sint omnino conformia. Quo casu tunc omnes prudenter cavebunt ne suggestionem aut concitationem hic quis alterum instiget ut secum sentiat et conspiret atque ita ejus sententia ab aliis abjudicata et reprobata praevaleat in conferentiis. Quare si post maturam et longam deliberationem pro rebus agendis confratrum sententia concors non fuerit, pacis hic conservandae gratia supersedebitur et integrum erit partibus suum sequi consilium, dummodo non veniat in detrimentum congregationis nostrae cui semper et ubique cautum sit oportet. Quia non omnibus secundum eandem mensuram data sunt Dei dona et Spiritus Sanctus monet omnes ut sobrie sapiant, si quis nostrum in conferentiis nostris quid non recte dixerit, senserit aut fecerit id silentio perpetuo pressum continuo obliterabitur nec postea dicto factove, risu aut sarcasmo hujus memoria usquam umquam inepte refricabitur, ne pax et harmonia nostra inde turbetur aut dissonet et conferentiae nostrae ob hujusmodi ineptias alibi erideantur et spernantur. Ne tamen congregatio nostra in loquendo et agendo imprudentia et vecordia male audiat, licebit domino praesidi delinquentes generatim suaviter sui officii commonere.

[Optreden tegenover onderpastoors]

Vicarii vero nostri, qui super defectibus suis a pastore suo moniti, non resipuerint, quique illi aut inofficiosi aut inobedientes aut ullo modo inurbani, molesti aut refractarii fuerint, super pastorum aut aliorum querela a viciniore pastore de communi consilio ad id deputato paterne sui officii commonebuntur; quod si non audierint aut indociles fuerint a congregatione nostra denunciabuntur R. Domino Decano corrigendi, qui per epistolam e conferentia ab actuario scriptam edocebitur et rogabitur ut pro officio suo id efficaciter praestare dignetur ne ullibi offensio aut scandalum detur cui de communi consilio et auxilio congregationis nostrae illico mature et sollicitè non prospiciatur.

[Financiële bijdrage]

Cum haec congregatio nostra sine ullo omnino sumptu intentum suum exequi non possit, singuli pastores in eam admittendi singulis annis in prima horum conferentia solvent tres patacones ponendos in thesauro servando cum registro conferentiarum a domino pastore quem tota congregatio ad hoc elegerit, eo fine ut hic subserviat sumptibus a congregatione necessario ferendis, quorum computum actuarius registro inscribet, adnitente et acceptorum summam ibidem subsignante domino thesaurario. Si quid amplius pro communi jure nostro tuendo, hic deponendum videatur, in conferentiis secuturis, ubi pastores omnes adfuerint, decernetur de communi omnium consilio. Tandem quo omnibus clare constet conferentias nostras vere pastorales, spirituales, et serias esse, insuper juxta normam Sacrarum Synodorum institutas, celebratas et frequentatas et neutiquam bibendi et liguriendi conventicula futura, postrema et minima cibi et potus cura fuerit nobis, utpote alium cum prototypo Domino nostro Jesu Christo cibum habentibus, quem mundus nescit, aut corpori plus quam animae intentus non capit. Tamen quia corpus quod corrumpitur aggravat animam aliquid circa haec dispiciendum ac statuendum hic nobis fuit.

[Maaltijd]

Quoniam pastorum congregandorum habitatio remotius distat a loco conferentiis habendis assignando, aegre admodum ab omnibus sine prandio ibidem sumendo frequentari poterit, saltem in hyeme, quam ob rem et juxta mentem ac voluntatem sacrarum synodorum frugale sit et moderatum et ne quis sumptibus aut gravetur ac praesertim ne adversarius noster diabolus zizaniorum in omni opere bono superseminator, utiles et necessarias nostras conferentias hac commensationum via aliquando turbet et abrumpat, pastor ille apud quem

domini confratres ad conferendum inter se sermones congregabuntur, praeter jusculum, carnem coctam et tostam, vulgo dictam soupe boulli et roti, cum poculo cerevisiae et pinta vini in singulos, cum bellariis paucis, nihil apponet, sic nempe ut una lagena vini in duos plane sufficiat et amplius his quid omnino interdictum est. Pro quo prandio pastori apposituro a singulis confratribus congregationis nostrae ibidem praesentibus et comedentibus solventur asses duodecim, ab absentibus vero asses tantum sex et non amplius, desumendi hi simul omnes ex deposito thesauro nostro.

[*Vreemden*]

Extranei vero per quos tractatio de rebus ecclesiae impediri posset ab eo prandio excludentur et nemini non pastori associato tunc locus erit in mensa, quae ultra mediam horam non protrahetur, conferentia vero non ultra duas horas, ut omnes ante vesperam commode domi esse possint et inde pateat conferentias nostras vere sobrias et ad aedificationem spiritus esse compositas.

[*Slot*]

Haec pauca inchoandae et formandae pastoralis nostrae congregationi praeliminaria singulis annis relegenda tamquam solida et perpetuo mansura fundamenta nobis et sociis pastoribus deinceps conferentiis nostris aggregandis servanda posuimus.

In quorum fidem infrascripti pastores associati subscripsimus nosque omnibus et singulis praescriptis, legibus et statutis plane submissimus. Actum Wormouti septima martii anno 1731.

Alexander Van de Walle, Oxelarensis, Sanctae Theologiae Licentiatius, pastor Wormoutanus.

Guilielmus Judocus Verschelle, Dunckercanus, pastor Ekelsbecanus.

Matthias Chrysolaus David, Westcappellensis, pastor Quaetyprensis.

Joannes Ignatius Ancheel, Casletanus, pastor Wylderensis.

Franciscus Xaverius Cobert, Peenensis, pastor Soxensis.

Joannes Franciscus Outters, Herzeelensis, pastor Herzeelensis.

Hac die decima tertia augusti anno 1731 nos infrascripti pastores Quadyprae congregati, consilio inter nos habito, omnium suffragiis elegimus ac denominavimus actuarium conferentiarum nostrarum eruditissimum Dominum Alexandrum Van de Walle, pastorem Wormoutanum, Sacrae Theologiae Licentiatum, congregationis nostrae membrum. Subscripsimus Quadyprae die ut supra. [volgen vijf handtekeningen als boven, behalve die van A. van de Walle en als eerste die van Cobert].

Infrascriptus pastor Wormoutanus electus a RR. Dominis confratribus pastoribus et collegis nostris in congregationis nostrae pas-

toralis actuarium, promitto in fide sacerdotis veracitatem in scribendis actis conferentiarum nostrarum et fidelitatem in secretandis et conservandis consiliis nostris. Actum Quadyprae 13 augusti 1731. Alexander Van de Walle, S.T.L., pastor Wormoutanus.

II

*Overzicht van de conferenties:
datum, plaats, onderwerp*

- 13.12.1730 Wormhout: plan van stichting van conferenties, project van statuten, leden: pastoors van Wormhout, Ekelsbeke, Quaedypre.
- 17.1.1731 Quaedypre: verdere bespreking van de statuten die zullen medegedeeld worden aan de deken van de christenheid van Sint-Winoksbergen. Deze keur ze op 20.1.1731 goed.
- februari 1731 Ekelsbeke: pastoor van Wildre ook aanwezig, verdere bespreking van de statuten, aankoop van verslagboek.
- 7.3.1731 Wormhout: definitieve versie van de statuten, onderwerp: *Quid juris pastori competat circa scamna et sedilia in ecclesia collocanda aut reformanda?*
- 4.4.1731 Wildre: pastoors van Socx en Herzele als nieuwe leden, onderwerp: *De sepulturis monumentis seu lapidibus sepulchralibus.*
- 10.5.1731 Socx: onderwerp: *Quid juris pastori titulari competat circa oblationes in ecclesia factas?*
- 7.6.1731 Herzele: onderwerp: *Quid sit pastor?*
- 4.7.1731 Ekelsbeke: onderwerp: *Utrum beneficium curatum sit dignitas?*
- 13.8.1731 Quaedypre: A. van de Walle officieel tot actuator gekozen. Onderwerp: *Quid incumbat pastoribus circa observantiam canonum et statutorum dioecesanorum?*
- 4.9.1731 Wildre: onderwerp: *Quid sit et fuerit pastor primitivus?*
- 16.10.1731 Wormhout: zelfde onderwerp als in september.
- 12.11.1731 Socx: onderwerp: *De jure pastorum circa administrationem fabricae ecclesiarum ac praesertim de jure quod habent in auditione computus etc.*
- 4.12.1731 Herzele: zelfde onderwerp als in november.
- 8.1.1732 Ekelsbeke: zelfde onderwerp.

- 11.2.1732 Quaedypre: onderwerp: *De reparandis ecclesiis et quid circa reparationem pastori incumbat.*
- 4.3.1732 Wildre: onderwerp: *De reparatione templorum.*
- 2.4.1732 Wormhout: onderwerp: bespreking van de *Déclaration du Roy entre les curez primitifs et les curés vicaires perpetuels* (donné a Marly le 15 janvier 1731, enregistré en parlement le 16 fevrier 1731...) en van de *Lettre de Monseigneur Leveque de St. Omer a Messieurs les curés de son diocese du X decembre 1731* en *De domo pastoralis.*

III

*Lijst van de op de conferenties meest geciteerde
en geraadpleegde werken*

Wij geven deze lijst omdat ze een inzicht geeft in de aard van de onderwerpen die besproken werden alsook in de literatuur waarmee de pastoors op deze conferenties vertrouwd gemaakt werden. Wij zijn er echter niet in geslaagd in elk geval de door hen geraadpleegde uitgave te achterhalen; waar we door vergelijking van de geciteerde bladzijde daar wel in slaagden, geven wij de datum van de uitgave aan.

M. BORJON, *Décisions qui regardent les curés*, Parijs, 1701.

R.A. DU LAURY, *La jurisprudence des Pais-Bas Autrichiens établie par les arrêts du Grand Conseil*, Brussel, 1717.

C. FLEURY, *Institution au droit ecclésiastique.*

J. HERMANT, *Histoire des Conciles.*

M. MARESCHAL, *Traité des droits honorifiques des seigneurs dans les églises.*

N. RICHART, *Pastor Primitivus; Jus pastorum titularium et ecclesiarum parochialium ad oblationes et decimas et maxime novales*, Brussel, 1716.

Statuta in synodis episcopatus Yprensis et decreta per Reverendissimos Dominos Episcopos ejusden reimpressa, Antwerpen, Plantijn-Moretus, 1673.

Z.B. VAN ESPEN, *Jus ecclesiasticum universum, Opera Omnia*, Leuven, 1721; *Supplementum in Corpus Juris Canonici*, Parijs, 1729.

F. ZYPAEUS, *Opera omnia*, Antwerpen, 1675.